

Jaarplan van de Rechtspraak 2015

Vastgesteld 11 maart 2015

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Inleiding	4
2. Snelle en toegankelijke rechtspraak	7
3. Deskundige rechtspraak	9
4. Randvoorwaarden	13
5. Instroom en financiën	17

Bijlagen	19
----------	----

Voorwoord

2015 wordt voor de Rechtspraak onmiskenbaar het jaar van de keuzes.

Onze organisatie staat komend jaar in het teken van twee belangrijke ontwikkelingen.

In de eerste plaats is dat de verdere voltooiing van de herziening van de gerechtelijke kaart. Sinds 2013 is de wet van kracht die regelt dat er aanzienlijk minder gerechten zijn dan daarvoor. Dit was nodig om redenen van kwaliteit en bedrijfsvoering. Maar gerechten samenvoegen vroeg, en vraagt ook nu nog, veel van de circa 2.500 rechters en raadsheren en de 7.500 medewerkers die hen bijstaan.

De tweede belangrijke ontwikkeling is het programma Kwaliteit en Innovatie. Dit meerjarenprogramma, gestart in 2013 en doorlopend tot 2020, gaat leiden tot een toekomstbestendige rechtspraak. Tot rechtspraak waarmee de Nederlandse samenleving de komende decennia dóór kan. Dat wil zeggen: modern, begrijpelijk, toegankelijk, deskundig, digitaal, snel, ten dienste van de samenleving.

De inspanningen die deze twee ontwikkelingen vragen, zorgen er wel voor dat de organisatie piept en kraakt. Dit blijkt onder meer uit de resultaten van twee onderzoeken in 2014: de visitatie en het onderzoek naar de tevredenheid onder de medewerkers. Met een flinke portie ambitie is niets mis, maar men moet mensen niet overvragen. Doet men dat wel, dan gaat dat ten koste van de mensen én de kwaliteit. Hierbij komen dan nog de zorgen over de financiële situatie. Voor het doorvoeren van de veranderingen is de financiële ruimte beperkt.

Om al deze redenen gaat de Rechtspraak in 2015 een meerjarenplan maken. Dit plan omschrijft hoe we bij de gewenste situatie in 2020, zoals hierboven aangegeven, uitkomen. Dat plan moet op draagvlak in de organisatie kunnen rekenen, waarbij de Raad voor de rechtspraak het voortouw neemt. Het meerjarenplan moet een goede balans aanbrengen tussen grote ambities aan de ene kant en beperkte middelen aan de andere kant. Bepalend hierbij is het antwoord op de vraag hoeveel de Rechtspraakorganisatie aan kan.

De samenleving heeft recht op de best mogelijke rechtspraak, binnen de middelen die daarvoor beschikbaar worden gesteld door de politiek. Het is onze plicht daar invulling aan te geven.

Frits Bakker

Voorzitter van de Raad voor de rechtspraak

Inleiding

1.1 Inleiding

Het Jaarplan van de Rechtspraak 2015 is het samenvattend resultaat van alle jaarplannen die door de gerechten op basis van de Agenda van de Rechtspraak 2015-2018 zijn opgesteld. De afzonderlijke jaarplannen en het Jaarplan van de Rechtspraak 2015 zijn een nadere concretisering van de wijze waarop de Rechtspraak haar doelstellingen uit de Agenda van de Rechtspraak 2015-2018 wil realiseren.

Wettelijk kader

De Raad voor de rechtspraak (de ‘Raad’) stelt conform artikel 102, lid 1 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie (‘Wet RO’) jaarlijks een jaarplan voor de Rechtspraak vast. Het jaarplan geeft een omschrijving van de voorgenomen activiteiten en bevat een begroting voor het komende jaar. Op grond van de Wet RO wordt het jaarplan door de minister van VenJ vervolgens onverwijld naar de Staten-Generaal gestuurd.

1.2 Missie

De Rechtspraak staat ten dienste van de samenleving. Haar missie is als volgt:

‘De Rechtspraak zorgt voor integere, tijdige en effectieve beslechting van geschillen en berechting van strafbare feiten door onafhankelijke rechters. De Rechtspraak draagt bij aan de instandhouding van de rechtsstaat en het vertrouwen van de burger in het recht.’

Ook het komende jaar zullen circa 2500 rechters en 7500 overige medewerkers aan bijna twee miljoen zaken werken.

1.3 Agenda van de Rechtspraak 2015-2018

In de Agenda van de Rechtspraak formuleert de Rechtspraak haar lange termijn ambities. Deze Agenda’s hebben een looptijd van 4 jaar en de vorige besloeg de periode 2011-2014.

De Visie op de rechtspraak is vastgesteld in 2010 en is sinds 2011 de basis van de Agenda’s van de Rechtspraak. Om de Visie op de rechtspraak in 2020 te verwezenlijken is in 2011, via de Agenda van de Rechtspraak 2011-2014, begonnen met de uitvoering van hierop gerichte activiteiten.

In 2014 is de Agenda van de Rechtspraak voor de periode 2015-2018 vastgesteld. De inhoud daarvan is door de bestuurders van de Rechtspraak gezamenlijk geformuleerd waarna deze is onderworpen aan de blik van ‘buiten’. Dertig stakeholders afkomstig uit de wetenschap, media, het ministerie, de politiek en ketenpartijen zoals het OM en de deurwaardersvereniging hebben hun perspectief op de plannen kunnen uitten.

Drie speerpunten vormen de kern van de Agenda van de Rechtspraak 2015-2018. Aan elk speerpunt is een doelstelling gekoppeld. Om de doelstellingen te bereiken zijn per doelstelling 4 of 5 afspraken geformuleerd, die uitgewerkt worden in de jaarplannen van de gerechten, de Raad voor de rechtspraak, de landelijke overleggen en de landelijke diensten. De speerpunten en doelstellingen voor 2015-2018 zijn:

Speerpunt 1: snelle rechtspraak

Doelstelling: in 2018 duren rechtszaken 40% korter dan in 2013.

Speerpunt 2: toegankelijke rechtspraak

Doelstelling: in 2018 is ten minste 70% van partijen en professionals tevreden over de begrijpelijkheid van procedures en de (digitale) toegankelijkheid van rechtspraak.

Speerpunt 3: deskundige rechtspraak

Doelstelling: de Rechtspraak stelt zich merkbaar in op de steeds complexer wordende zaken in een steeds complexere samenleving. Versterking van de deskundigheid draagt in 2018 bij aan snelle en toegankelijke rechtspraak.

Vanaf dit jaar zijn de plannen van de Rechtspraak op deze Agenda van de Rechtspraak gericht.

1.4 Visitatie Gerechten 2014

Het Rapport visitatiegerechten 2014¹ is op 30 oktober 2014 gepubliceerd. Op dat moment waren de jaarplannen van de gerechten al ingediend bij de Raad voor de rechtspraak. In dit overkoepelende Jaarplan van de Rechtspraak worden de aanbevelingen van de visitatiecommissie wel meegenomen. In hoofdstuk 3 worden de op basis van de aanbevelingen van de Visitatiecommissie te nemen maatregelen uitgewerkt, op hoofdlijnen komen de maatregelen neer op het volgende:

- het stellen van prioriteiten waarbij het programma Kwaliteit en Innovatie Rechtspraak (KEI) de topprioriteit is;
- het meer faciliteren van vernieuwingen en kwaliteitszorg;
- het aanpakken van de werkdruk en het sturen op kwaliteit;
- het versterken van de positie van het management en het leggen van verbindingen binnen de gerechten.

1.5 Ambities en kwaliteit op gespannen voet

De Agenda van de Rechtspraak en de visitatie zijn bepalend voor de activiteiten in het komende jaar. Beide spreken ambitie uit en zijn gericht op grote vernieuwingen en verbeteringen in de organisatie. Verderop in dit jaarplan worden de hiervoor genoemde ambities verder toegelicht.

Een belangrijke en geen verrassende constatering van de Visitatiecommissie is dat de medewerkers van de gerechten de hoeders van de kwaliteit van rechtspraak zijn. Kwaliteit staat voorop in de dagelijkse werkpraktijk. Er wordt een spanning geconstateerd in enerzijds zorgvuldigheid en maatwerk bieden en anderzijds grote aantallen zaken verwerken. In de afgelopen jaren is de dossier overstijgende kwaliteitszorg door grote organisatorische veranderingen onder druk komen te staan. Het gaat daarbij om aandacht voor kwaliteitsaspecten die voor de langere termijn van belang zijn, zoals vakinhoudelijk overleg, intervisie, feedback en reflectie op eigen en andermans functioneren.

De ambities in de komende jaren en het op orde hebben van de zorg voor kwaliteit, staan op gespannen voet met elkaar. Dit wordt versterkt door de financiële situatie. Voor het doorvoeren van de veranderingen is de financiële ruimte beperkt.

De Rechtspraak zal in het licht daarvan keuzes moeten maken en zal in de eerste helft van 2015 daartoe een meerjarenplan opstellen.

1.6 Totstandkoming van het Jaarplan

Dit Jaarplan van de Rechtspraak is gebaseerd op de jaarplannen van de afzonderlijke gerechten, de jaarplannen van de landelijke overleggen vakinhoud en de jaarplannen van de landelijke diensten inclusief het bureau van de Raad voor de rechtspraak. Al deze jaarplannen dragen bij aan het realiseren van de in de

¹ Het volledige Rapport visitatie gerechten 2014 is raadpleegbaar op www.rechtspraak.nl

Agenda van de Rechtspraak vastgelegde doelstellingen. De voorbereiding en implementatie van KEI wordt op een programmatische wijze voorbereid.

1.7 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken wordt aan de hand van de doelstellingen uit de Agenda van de Rechtspraak 2015-2018 aangegeven welke inspanningen in 2015 en verder worden geleverd. Hoofdstuk 2 richt zich op de speerpunten Snelle en Toegankelijke rechtspraak. Het speerpunt Deskundigheid wordt in hoofdstuk 3 behandeld. In hoofdstuk 4 volgen daarna de randvoorwaarden met een risicoparagraaf en de instroom en financiën is opgenomen in hoofdstuk 5.

2. Snelle en toegankelijke Rechtspraak

De Rechtspraak wil aansluiten op de behoeften die de samenleving heeft aan een snelle afhandeling van rechtszaken. Over de tijd dat een rechtszaak duurt – de doorlooptijd – moet onder partijen en professionals tevredenheid bestaan. Slechts een klein deel van die doorlooptijd bestaat uit echte behandeltijd, het grootste deel uit wachttijd: tijd waarin door een partij, advocaat of rechter feitelijk niet aan de rechtszaak wordt gewerkt. Samen met hen die werken aan rechtszaken gaat de Rechtspraak procedures door vereenvoudiging en digitalisering zo inrichten dat de doorlooptijd met 40% wordt verkort.

Toegankelijkheid gaat over de begrijpelijkheid van onze procedures en de digitale toegankelijkheid van rechtspraak. Maar ook over een goede fysieke toegankelijkheid bereikbaarheid van onze gerechtsgebouwen. Ook de wijze waarop met de Rechtspraak kan worden gecommuniceerd – via internet, de telefoon of in persoon – dient bij te dragen aan toegankelijke rechtspraak. Verder wordt toegankelijke rechtspraak gerealiseerd door te werken met processen en procedures die niet onnodig complex zijn en door onze uitspraken in heldere begrijpelijke taal te formuleren.

Om dit te bereiken is in 2012 het programma Kwaliteit en Innovatie (KEI) gestart. Dit programma kent twee deelprogramma's: KEI VenJ (verantwoordelijk voor het wetgevingsproces) en KEI Rechtspraak (verantwoordelijk voor de digitalisering en de implementatie). Dit programma faciliteert vereenvoudiging, standaardisering en digitalisering van procedures en de totstandkoming van innovaties binnen procedures. Deze nieuwe werkwijze wordt vanaf 2015 tot en met 2018 stapsgewijs in de gerechten ingevoerd. De Rechtspraak hecht groot belang op het aansluiten op de behoeften die de samenleving heeft. Uit de in het vorige hoofdstuk beschreven koers blijkt dan ook dat de ambitie om de doelstellingen van het programma KEI wil te realiseren niet wordt verminderd. Ook van een temporisering daarvan is geen sprake. In het hoofdstuk Randvoorwaarden wordt het programma toegelicht.

2.1 Snelle rechtspraak

Om rechtspraak sneller en toegankelijker te laten zijn worden procedures vereenvoudigd en gedigitaliseerd. Vanaf 2016 zijn de eerste veranderingen zichtbaar in het rechtsgebied civiel. De procedures worden vereenvoudigd en versneld door onder meer de invoering van nieuwe wettelijke termijnen. De start van een procedure wordt vereenvoudigd doordat vorderingen en verzoeken voortaan ook gezamenlijk ingediend kunnen worden. De inschakeling van een deurwaarder door de eisende partij voor de kennisgeving van een procedure aan de wederpartij wordt optioneel en is niet langer verplicht.

Bij het in gebruik nemen van de nieuwe en digitale procedure wordt in elk rechtsgebied steeds begonnen met een aantal zaaks categorieën. Bij bestuursrecht zijn dat de vreemdelingenzaken. De procedure wordt niet bij alle gerechten tegelijk ingevoerd; elke keer wordt gestart met een 'pilot' bij drie gerechten. Na telkens drie maanden sluiten drie nieuwe gerechten aan.

In 2016 wordt begonnen met de vorderingsprocedure met verplichte procesvertegenwoordiging in het rechtsgebied civiel. In 2017 wordt het digitaal procederen ook mogelijk voor kantonzaken (incassoprocedures) en vanaf 2018 voor alle verzoekschriften. Voor het bestuursrecht wordt een vergelijkbare fasering voorzien. De eerste fase in dat rechtsgebied start in april 2015 met asiel- en bewaringszaken. De tweede fase betreft vervolgens alle overige bestuursrechtzaken. Deze fasering maakt het mogelijk om het digitaal en vereenvoudigd procederen beheerst te introduceren en de praktijk de kans te geven om te leren omgaan met de nieuwe digitale procedure.

2.2 Toegankelijke rechtspraak

In de toekomst beginnen procedures in het civiel- en bestuursrecht via elektronische weg. Dat betreft zowel de procedure in eerste aanleg, in hoger beroep en in cassatie. Procedures worden aangebracht door het

indienen van een procesinleiding of beroepschrift via een webportaal van de gerechten. De voorlopige werktitel van dit portaal is Mijn Zaak.

Via 'Mijn Zaak' dienen de rechtzoekenden en hun procesvertegenwoordigers alle processtukken in, krijgen zij toegang tot de eigen processtukken en die van de wederpartij en kan het verloop van de procedure worden gevolgd. Naast het webportaal wordt in een automatische systeemkoppeling voorzien, waarmee de digitale systemen van grote ketenpartijen zoals de IND, rechtsbijstandsverzekeraars en deurwaarders, kunnen worden gekoppeld aan het digitale systeem van de gerechten.

Het procederen langs elektronische weg wordt in het civiele en het bestuursrecht verplicht voor vrijwel alle professionele partijen, zoals advocaten, deurwaarders, bestuursorganen en rechtspersonen. Een uitzondering geldt voor natuurlijke personen (waaronder eenmanszaken) en informele verenigingen, die niet worden vertegenwoordigd door een derde die beroepsmatig rechtsbijstand verleent. Deze partijen kunnen op vrijwillige basis gebruik maken van het webportaal, maar mogen de stukken ook op papier blijven indienen. Uiteraard ontvangen deze partijen de stukken ook in papieren vorm van het gerecht waar wordt geprocedeerd. Het gerecht digitaliseert de stukken voor de andere (digitaal procederende) partijen en voor het eigen dossier, en zet de digitale stukken om in papier voor de op papier procederende burger. Voor natuurlijke personen geldt dat de digitale route naar de Rechtspraak een keuze is. Er kan nog steeds op papier worden geprocedeerd.

2.3 Resultaten

Om te bepalen of de ambities over snelle en toegankelijke rechtspraak worden behaald zijn er meetbare prestatie indicatoren opgesteld. Deze reiken verder dan de Agendaperiode, nl. tot 2020. Vanaf dan kunnen de effecten van daartoe ingezette programma KEI (zie hoofdstuk 4) volledig worden bepaald. De beoogde resultaten zijn de volgende:

Het verhogen van de tevredenheid over de kwaliteit van rechtspraak onder rechtzoekenden en ketenpartijen (scores tevredenheid KWO over doorlooptijd verbeteren).

Verkorten doorlooptijden per zaak (gemiddelde afname doorlooptijd van 40%).

Rechters in staat stellen aan (complexe) zaken de aandacht te geven die deze behoeven.

Behouden/verbeteren internationale toonaangevendheid rechtspraak (relevante scores in het Competitiveness Report² en Rule of Law index³ verbeteren).

Digitaal procederen en digitale ondersteunende werkprocessen doorvoeren.

Over de organisatie- en cultuurveranderingen die KEI teweeg brengt, worden meetbare resultaten opgesteld die gaan over de mate waarin de organisatie een externe focus heeft, de mate waarin de organisatie flexibel is en de mate waarin wordt samengewerkt en feedback wordt uitgewisseld. Daarnaast wordt in een medewerkersmotivatieonderzoek gemeten hoe de begeleiding bij de implementatie door de medewerkers wordt ervaren.

² Competitiveness rapport World Economic Forum

³ Rule of Law Index World Justice Project

3. Deskundige rechtspraak

De Rechtspraak werkt systematisch aan de aansluiting van haar deskundigheid bij de vraag vanuit de samenleving. Die aansluiting wordt gezocht in de wijze van behandeling van iedere zaak: snelheid waar het kan, maatwerk waar dat nodig is. De deskundigheid wordt bevorderd door uitbouw van specialisatie. Op specialistische rechtsgebieden zorgen we voor voldoende specialistische capaciteit, waar nodig met inzet van multidisciplinaire deskundigheid. De Rechtspraak zal de deskundigheid van rechters en juridisch medewerkers versterken en borgen doordat rechters gezamenlijk professionele standaarden vaststellen. Ten slotte wordt blijvend geïnvesteerd in opleidingen, jurisprudentieoverleg en intervisie. Bij dit alles zijn de kernwaarden onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit en professionaliteit leidend. In het eerste hoofdstuk wordt met de beschreven koers laten zien dat kwaliteit het uitgangspunt van het werk van de rechtspraak is. Het bevorderen van deskundigheid is daarvoor van belang.

De komende jaren versterkt de Rechtspraak de kwaliteit en deskundigheid door:

- in navolging op de visitatie kwaliteitsbevorderende maatregelen nemen;
- het verder inrichten en invullen van specialisaties en de organisatie van kennis in en tussen gerechten;
- het verhogen van de deskundigheid door opvolging te geven aan de resultaten van kwaliteitsinstrumenten en te investeren in opleidingen en het behalen van de kwaliteitsnormen.
- Het monitoren van het effect van het handelen van rechters op de maatschappij, als methode om de aansluiting van de deskundigheid bij de vraag vanuit de samenleving passend te houden.
- het vaststellen en actueel houden van professionele standaarden en het ten behoeve daarvan inrichten van ontwikkelingsfaciliteiten;

3.1 Visitatie

Eens in de vier jaar wordt de kwaliteitszorg binnen de Rechtspraak geëvalueerd. Dit gebeurt aan de hand van bezoeken die een onafhankelijke visitatiecommissie aan alle gerechten aflegt. Tijdens de bezoeken voert de visitatiecommissie gesprekken met bestuurders, rechters en andere medewerkers van het gerecht. In 2014 heeft een dergelijke kwaliteitsvisitatie van de gerechten plaatsgevonden. De onderwerpen van onderzoek waren deze keer: organisatie van deskundigheid en specialisatie; feedback op inhoudelijke kwaliteit van het rechterlijk werk en feedbackcultuur; verbinding rechtspraak met de samenleving en sturing op kwaliteit en de ontwikkeling van (het) kwaliteit(systeem). Hieronder wordt kort ingegaan op de algemene bevindingen van de visitatie en de reactie daarop van de Rechtspraak. Vervolgens wordt beschreven welke specifieke maatregelen in 2015 en verder in navolging op de visitatie worden genomen.

Algemene bevindingen

In de kern concludeert de visitatiecommissie dat de aandacht voor kwaliteitszorg is verslapt. Als oorzaak ziet zij de vele veranderingen die op de Rechtspraak zijn afgekomen en gebrekkige facilitering van bestuurders en medewerkers voor het doorvoeren van die veranderingen. De commissie geeft aan dat mede door de inzet van de bevlogen, loyale en kundige Rechtspraakmedewerkers de kwaliteit van de rechtspraak toch gewaarborgd is gebleven.

De voornaamste aanbevelingen van de visitatiecommissie gaan dan ook over het zorgen voor een betere professionele facilitering van bestuur en management vooral op het gebied van (strategisch) HRM, communicatie en verandermanagement; het beter toezicht houden vanuit het gerechtsbestuur (en de Raad) op de kwaliteitszorg; het doseren van veranderingen, tijd en ruimte voor het veranderingsproces, het versterken van de verbinding tussen bestuur, management en medewerkers en het benutten van het potentieel in de organisatie.

De bevindingen van de Visitatiecommissie zijn voor de Rechtspraak herkenbaar. De commissie ziet dat in de organisatie van de Rechtspraak de ‘rek eruit is’, waardoor de aandacht voor kwaliteit na de invoering van de Herziening Gerechtelijke Kaart is verminderd. Presidenten en Raad hebben hier begrip voor tegen de achtergrond van de grote veranderingen die de invoering van HGK voor de meeste gerechten met zich bracht, en het feit dat de visitatie zo kort daarop heeft plaatsgevonden. Gerechten moesten de vernieuwingen immers zonder extra middelen implementeren, terwijl de ‘winkel’ gewoon open bleef. Mede door de inzet van onze kundige medewerkers is de kwaliteit van de rechtspraak in deze onrustige periode, zoals de commissie aangeeft, toch gewaarborgd gebleven. De gevolgen van de invoering van de HGK zullen echter ook de komende tijd nog hun beslag leggen op de organisatie en de medewerkers.

Daarnaast zal de Rechtspraak ook de komende jaren voortdurend aan verdere vernieuwing werken. De aandacht en tijd voor kwaliteit zal hier niet onder lijden en er zijn dan ook extra maatregelen nodig om de kwaliteitszorg te versterken. Deze extra maatregelen zien toe op:

- het stellen van prioriteiten waarbij het programma KEI de topprioriteit is;
- het meer faciliteren van vernieuwingen en kwaliteitszorg;
- het aanpakken van de werkdruk en het sturen op kwaliteit;
- het versterken van de positie van het management en het leggen van verbinding binnen de gerechten.

In navolging op de uitkomsten en aanbevelingen van de Visitatie Gerechten 2014 zullen gerechten zich richten op het systematisch(er) inrichten van intervisiebijeenkomsten, jurisprudentie overleggen en andere vakinhoudelijke overleggen. Ook zal geïnvesteerd worden in het verhogen van de kwaliteit van deze bijeenkomsten. Het lijkt basaal, maar uit de visitatie is gebleken dat deze overleggen in het slop dreigen te raken. Ook hebben de gerechten plannen om de mogelijkheden tot reflectie op het werk te vergroten, onder andere door een structurele inzet van feedbackbevorderende instrumenten. De gerechten zullen daarnaast de kwaliteitszorg versterken door meer aandacht te besteden aan de evaluatie van afspraken en projecten en het doorvoeren van verbeteringen. De meeste gerechten gaan tevens nog dieper in gesprek met hun medewerkers over de uitkomsten van de visitatie. Aanvullende verbeterplannen zullen in 2015 worden opgesteld. Tot slot zal het kwaliteitssysteem worden herzien ten einde de gerechten beter te ondersteunen in het behalen van hun doelstellingen.

3.2 Specialisatie

Door de invoering van de herziening gerechtelijke kaart hebben gerechten meer spankracht gekregen om de organisatie van deskundigheid en specialisatie verder invulling te geven. In de rechtbanken Rotterdam, Amsterdam, Oost-Brabant en Overijssel wordt het aankomende jaar de specialistische behandeling van zaken die door het Functioneel Parket en het Landelijk Parket worden aangedragen verder ingericht. Daarnaast wordt in een aantal gerechten de wenselijkheid tot verder specialiseren onderzocht.

In navolging op het succesvolle project ter vergroting van de kennis van methoden van empirische wetenschap binnen de Rechtspraak, zullen de gerechtshoven en een aantal rechtbanken op structurele basis forensisch medewerkers gaan inzetten ter ondersteuning van de raadsheer en de rechter. Voortbouwend op bovengenoemd project zal in 2015 geëxperimenteerd worden met leermethodes ter vergroting van de kennis over de materie van de informatietechnologie.

3.2 Organisatie van kennis

Het afgelopen jaar hebben de gerechten in samenwerking met de landelijke overleggen vakinhoud, SSR en de Raad een plan van aanpak opgesteld om de organisatie van kennis binnen de Rechtspraak te verbeteren. Dit plan ziet toe op een betere digitale toegankelijkheid van kennis, een betere organisatie van het aanbod van kennis en een betere afstemming tussen vraag en aanbod. In 2015 wordt een programmaplan opgesteld met daarin een concrete uitwerking van de gewenste organisatie van kennis en de stappen die zullen leiden tot deze gewenste situatie. Aan het einde van de Agenda periode kan de nieuwe wijze van kennis organiseren volledig gerealiseerd zijn.

3.3 Medewerkers- en klantwaarderingsonderzoek

De meeste gerechten ondernemen verbeteracties in navolging van de resultaten van het medewerkerswaarderingsonderzoek dat in 2014 in alle gerechten is gehouden. Deze acties zien onder andere toe op het verlagen van de werkdruk door een betere organisatie van het werk, het vergroten van de binding met het gerecht door een betere communicatie over en grotere betrokkenheid bij organisatiedoelstellingen en beleidsveranderingen en het vergroten van het wederzijdse vertrouwen door een sterkere verbinding tussen gerechtsbestuur en medewerkers. De uitkomsten van het Klantwaarderingsonderzoek Rechtspraak worden in het voorjaar van 2015 verwacht. Indien de uitkomsten daar aanleiding toe geven, zullen gerechten hier in 2015 of verder vervolg aangeven.

3.4 Kwaliteitsnormen

Deskundigheid wordt ook vergroot door het toepassen van de kwaliteitsnormen: permanente educatie (PE), goede bewijsmotivering (Promis), doorlooptijden, reflectie en het meervoudig afdoen van zaken. In 2015 zetten de gerechten vooral in op het verkorten van doorlooptijden (zie ook doelstelling 1: Snelle rechtspraak). Daarnaast streven veel gerechten naar een meer structurele opzet van intervisie- en reflectietrajecten voor rechters en juridisch medewerkers. In de tabel in bijlage 1 zijn de kwaliteitsnormen opgenomen.

3.5 Visitatie opleidingsstelsel

De Rechtspraak investeert in opleidingen om de deskundigheid van de medewerkers te versterken. Om dit te kunnen blijven doen zal de Rechtspraak het opleidingsstelsel van de Rechtspraak in 2015 en 2020 laten visiteren. Deze opleidingsvisitatie zal een verbetercyclus op gang brengen, doordat gerechten en SSR verbeterpunten krijgen aangedragen van externe deskundigen en doordat gerechten beter van elkaars opleidingspraktijk zullen leren. De eerste opleidingsvisitatie zal zich richten op evaluatie van het huidige opleidingsbeleid. Hierbij wordt rekening gehouden met de aanbevelingen uit het rapport visitatie gerechten 2014. De evaluatie omvat in elk geval het systeem van permanente educatie en indien daartoe besloten wordt tevens de nieuwe rio-opleiding. Voor de rio-opleiding betreft het een tussenevaluatie, aangezien de opleiding per 1 januari 2014 van start is gegaan.

3.6 Lokaal opleidingsbeleid

Veel gerechten investeren ook op lokaal niveau in de deskundigheid van hun personeel. Het gerechtshof 's-Hertogenbosch gaat bijvoorbeeld opleidingsprogramma's voor roulerende medewerkers ontwikkelen evenals cursussen voor raadsheren-plaatsvervanger. De rechtbank Gelderland start een proeftuin om nieuwe maatregelen ten aanzien van permanente educatie van rechters en juridische medewerkers uit te proberen.

3.7 Professionele standaarden

De Rechtspraak zal de deskundigheid van rechters en juridisch medewerkers versterken en borgen doordat rechters gezamenlijk professionele standaarden vaststellen. Deze standaarden bieden handvatten voor verdere kwaliteitsontwikkeling en deskundigheidsbevordering. Professionele standaarden geven houvast omdat ze verhelderen wat juridische professionals, bestuurders en de samenleving van elkaar mogen verwachten. In 2014 is gestart met de ontwikkeling van de standaarden en in 2015 wordt dit gecontinueerd. De landelijke overleggen vakinhoud (LOV's) zullen zorgen voor meer bewustwording bij de professional over het bestaan van de standaarden en over hoe daarmee om te gaan.

3.8 Resultaten

De bovengenoemde ambities zijn in de volgende concrete resultaten gevat:

- In de periode 2015 en verder worden professionele standaarden geformuleerd, geïmplementeerd en geborgd.
- In 2015 zijn in alle gerechtshoven en in het merendeel van de rechtbanken structureel forensisch medewerkers ingezet ter ondersteuning van de raadsheer en de rechter.
- In 2015 is een programmaplan voor de organisatie van kennis opgesteld. In 2015 wordt ook gestart met de implementatie van het programma.
- In 2015 heeft elk gerecht een verbeterplan opgesteld om de aanbevelingen van de visitatie en het MWO te implementeren. Indien de resultaten van het KWO hiertoe aanleiding geven, wordt het verbeterplan hierop aangepast. Aan het einde van de agendaperiode zijn de acties uit de verbeterplannen gerealiseerd.
- In 2015 worden voorstellen gedaan het kwaliteitssysteem te herzien. De landelijke kwaliteitsnormen worden o.a. in het licht van het programma KEI en de uitkomsten van de visitatie geactualiseerd.

4. Randvoorwaarden

Om de beoogde doelen uit de Agenda van de Rechtspraak 2015-2018 te behalen dient de organisatie daarvoor op orde te zijn. Randvoorwaarden daarvoor liggen op het gebied van:

- Een verdere implementatie van de herziening gerechtelijke kaart
- Een geslaagde uitvoering van het programma KEI
- Optimalisatie van organisatie en IT ondersteuning.

4.1 HGK

In 2013 is de gerechtelijke indeling in Nederland veranderd. Vanaf dat moment bestaan er 11 rechtbanken, 4 gerechtshoven en 2 bijzondere appellinstanties (het College van Beroep voor het bedrijfsleven en de Centrale Raad van Beroep). Na een zorgvuldige voorbereiding zijn de gerechten in 2013 gereorganiseerd; een aantal is gefuseerd, de organisatiestructuur is veranderd, locaties zijn gesloten, het aantal bestuurders is verkleind en de reglementen zijn aangepast. Ook zijn benodigde IT aanpassingen doorgevoerd.

De herziening van de gerechtelijke kaart was nodig om ook in de toekomst te kunnen blijven voldoen aan de eisen die de samenleving aan rechtspraak stelt. Rechtszaken vragen steeds meer om specifieke kennis en stellen hogere eisen aan de deskundigheid en professionaliteit van rechters. In de Rechtspraak organisatie dient er ruimte te zijn om specialismen op te bouwen en te versterken. Overal dient de continuïteit van de zaaksbehandeling gegarandeerd te zijn. Er dienen daartoe binnen de gerechten genoeg rechters voor genoeg zaken te zijn. Fluctuaties in het kwalitatieve en kwantitatieve aanbod van zaken dienen te worden opgevangen. Deze ontwikkelingen hebben geleid tot de herziening.

De nieuwe gerechtelijke indeling vormt een randvoorwaarde voor het slagen van de vernieuwingen die in de komende jaren worden doorgevoerd. De implementatie van de kaart is al ver doorgevoerd maar vraagt ook in 2015 aandacht. Afdelingen worden steeds meer samengevoegd en werkprocessen geüniformeerd.

Anderhalf jaar na de invoering van de HGK gaat de Rechtspraak vanaf het najaar van 2014 in kaart brengen of de beoogde kwaliteit overal wordt behaald en welke oplossingen er aan kunnen bijdragen de kwaliteit verder te verbeteren. De Raad zal in zijn onderzoek meenemen in welke mate het huisvestingsbeleid kan bijdragen aan het bevorderen van de kwaliteit. Gezien de verschillen tussen de gerechten zal maatwerk altijd noodzakelijk zijn. Niet ter discussie staat dat blijvend recht zal worden gesproken op de 32 in de wet opgenomen locaties. De Raad zal in het voorjaar van 2015 zijn visie op huisvestingsbeleid met de minister van VenJ bespreken.

4.2 KEI

De vernieuwingen ten aanzien van vereenvoudigde, snellere en digitaal toegankelijke rechtspraak kunnen alleen worden bereikt door het succesvol uitvoeren van het programma KEI. Dit programma is ingezet om snelle, begrijpelijke en (digitaal) toegankelijke rechtspraak mogelijk te maken. Het programma KEI-Rechtspraak kent twee onderdelen die enerzijds zorgen voor de veranderingen op technologisch vlak (Innovatie en ICT (I&I)) en anderzijds zorgen voor de benodigde organisatieveranderingen en -ontwikkeling (O&O). Het programma zet in op het volgende.

Bouw van het digitale systeem

Om betrokkenen de gelegenheid te geven om voorafgaand aan de inwerkingtreding van de nieuwe procedure ervaring op te doen met het digitale systeem worden zgn. *pre-releases* uitgevoerd. In het voorjaar van 2015 is een *pre-release* voorzien in asiel- en bewaringszaken waar op basis van vrijwilligheid digitaal stukken kunnen worden uitgewisseld tussen de rechter, de advocaat en de IND.

Tijdens iedere nieuwe fase (release) worden de mogelijkheden die het nieuwe digitale systeem biedt verder uitgebreid. Dit is een van de methoden die de Rechtspraak toepast om de ontwikkeling van het digitale systeem beheersbaar te houden. De lessen die geleerd zijn bij de bouw van andere systemen binnen de overheid zijn door de Rechtspraak meegenomen.

Zo heeft de Rechtspraak er voor gekozen om het systeem te bouwen door middel van een zogeheten *scrum/agile* methode. De *scrum/agile* methode houdt in dat iedere paar weken het tot dan toe gebouwde wordt getoetst bij de gebruiker (een werkgroep samengesteld uit onder meer rechters en juridisch medewerkers). Ook externe gebruikerswensen worden hierbij betrokken (en onder meer getoetst tijdens klankbordbijeenkomsten met ketenpartijen). Door deze methode te hanteren kan worden voorkomen dat het uiteindelijke product niet aan de verwachtingen voldoet.

Betrekken en informeren belanghebbenden

Alle doelgroepen die werken aan rechtszaken worden betrokken en geïnformeerd. Er is een klankbordgroep met daarin grote procespartijen (advocaten, deurwaarders en andere rechtsbijstandsverleners) waarin de gebruikerswensen van “Mijn Zaak” worden besproken. In samenwerking met de Consumentenbond zijn er gebruikerspanels ingericht om burgers met de ontwerpen van “Mijn Zaak” te laten werken.

Daarnaast is er een klankbordgroep waarin met grote procespartijen over ‘system-to-system’ informatie-uitwisseling wordt gesproken. Hierin wordt gezorgd voor een goede afstemming in de koppeling tussen digitale systemen van bijvoorbeeld de IND en deurwaarders en de Rechtspraak.

Op bestuurlijk niveau wordt regelmatig gesproken met betrokken partijen, zoals de Nederlandse Orde van Advocaten, de Koninklijke Beroepsorganisatie voor Gerechtsdeurwaarders, de IND en het UWV.

Aanpassing wetgeving

De hiervoor genoemde voorstellen hebben een basis in verschillende wetsvoorstellen. Voor de procedure in eerste aanleg is een en ander verwoord in het voorstel tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Algemene wet bestuursrecht.

Een tweede wetsvoorstel betreft de aanpassing van de civiele wetgeving betreffende de procedure in hoger beroep en cassatie. Over beide voorstellen heeft de Raad voor de rechtspraak geadviseerd en het wetsvoorstel over hoger beroep en cassatie is in oktober 2014 voor advies voorgelegd aan de Afdeling advisering van de Raad van State.

Voorts is door het ministerie van VenJ een invoeringswet in voorbereiding, waarmee technische aanpassingen worden doorgevoerd in de overige hoofdstukken van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en alle andere Nederlandse wetgeving.

Ten slotte is een algemene maatregel van bestuur in voorbereiding waarin nadere regels worden gesteld over het digitale verkeer met de rechter en het digitale systeem voor gegevensverwerking van de gerechten, de Hoge Raad en de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Organisatieveranderingen

De voorgestelde wijzigingen zullen leiden tot een nieuwe werkwijze voor rechters en medewerkers van de gerechten. De nieuwe manier van werken vraagt andere competenties in gedrag, presentatie, dienstverlening en samenwerking. Ook wordt door ICT de inhoud van het werk anders. Om dit in goede banen te leiden worden landelijke procesreglementen en werkprocessenbeschrijvingen opgesteld en worden medewerkers opgeleid. De nieuwe en snellere werkwijze betekent dat er binnen de administraties en in mindere mate bij de juridische ondersteuning functies zullen vervallen. Het werk dat overblijft zal voor een deel andere vaardigheden vragen. Deze veranderingen leiden tot een reorganisatie die niet eerder dan de tweede helft van 2016 zal worden ingezet.

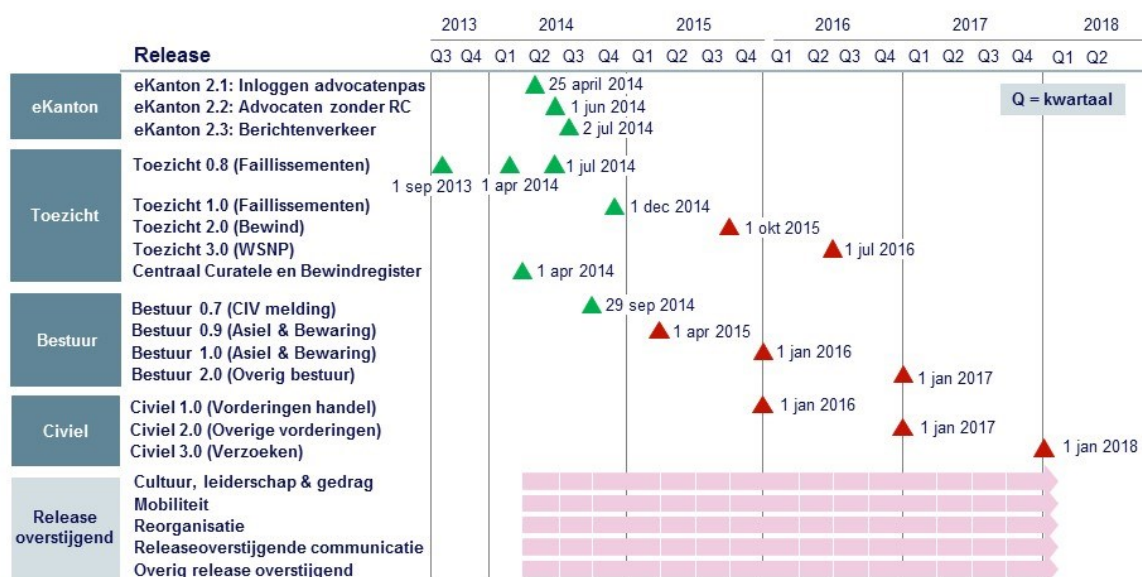
Resultaten van KEI

De doelstellingen van het programma KEI liggen primair in het implementeren van de nieuwe werkwijzen in de zogenoemde releases. In het schema aan het einde van deze paragraaf is inzichtelijk gemaakt op welk moment in welk rechtsgebied een dergelijke release plaatsvindt. Te zien is dat in verschillende rechtsgebieden op verschillende momenten de nieuwe werkwijzen worden geïmplementeerd. E-kanton (het digitaal procederen bij de kantonrechter) is in 2014 al beschikbaar gekomen en in 2015 t/m 2018 worden er releases in Bestuur en Civiel uitgevoerd. De rechtsgebieden zijn in meerdere deelgebieden opgeknipt. Release overstijgend zijn de organisatieveranderingen die nodig zijn om de nieuwe werkwijzen met succes in te voeren.

Een geslaagde uitvoering van het programma KEI is afhankelijk van voldoende financiële middelen. In 2014 is de business case van KEI herijkt. Daaruit blijkt dat de totale kosten van het programma KEI in de periode 2013-2020 circa € 250 mln bedragen. Dit bedrag betekent niet direct in zijn volle omvang een overschrijding op de Rechtspraakbegroting de komende jaren. Een deel is reeds geabsorbeerd als gemaakte kosten (€ 40 mln. in 2013 en 2014). Ook voor de jaren 2015-2018 zijn beperkt bedragen gereserveerd. Na 2018 worden aanzienlijke baten verwacht.

Het programma KEI vergt substantiële investeringen en is daarmee een extra financiële belasting voor de reguliere middelen en het eigen vermogen van de Rechtspraak. Het bedrag van 26,5 mln., dat opgenomen is in de integrale kostprijs en daarmee deel uitmaakt van de reguliere middelen, is niet toereikend om de gehele investering voor KEI op te kunnen vangen. Dat komt ook tot uiting in het verwachte negatieve eigen vermogen zoals dat gepresenteerd is in de VenJ-begroting 2015.

Releaseplanning en tijdslijnen release overstijgende stromen

▲ releasedatum: start van de nieuwe manier van werken in het eerste gerecht (pilot of direct uitrol)
 ▲ release live gegaan

4.3 Optimalisatie van organisatie en IT ondersteuning

Optimale inzet van mensen

De komende jaren zal er veel van de medewerkers van de Rechtspraak gevraagd worden. Er zullen als gevolg van KEI grote veranderingen in het werk gaan plaatsvinden. Er zullen mensen de organisatie moeten verlaten en de mensen die blijven zullen op een andere manier moeten gaan werken. Mensen zullen ook langer doorwerken en ook na KEI zal de organisatie in verandering blijven. De komende jaren is het van belang om enerzijds het beste uit de mensen te halen en anderzijds de beste mensen binnen te halen. Instrumenten als Strategische Personeelsplanning, leeftijdsbewust personeelsbeleid en arbeidscommunicatie zullen dit ondersteunen.

Optimaliseren van de inrichting van de organisatie

Ook een optimale inrichting van de organisatie is een voorwaarde voor het kunnen verwezenlijken van de ambities. De bedrijfsvoering van de Rechtspraak wordt onderzocht en op basis van dat onderzoek wordt hij optimaler ingericht. Het onderzoek richt op welk organisatorisch niveau (lokaal, landelijk Rechtspraak of Rijksbreed) de verschillende bedrijfsvoeringstaken het beste zijn te beleggen, daarbij lettende op de gevolgen voor de kosten kwaliteit en zeggenschap die de Rechtspraak heeft over het onderwerp. In de loop van 2015 zullen over de inrichting van de bedrijfsvoering beslissingen worden genomen.

IT ondersteuning

Een goede en stabiele IT ondersteuning is een belangrijke basis voor de uitvoering van het werk en is van belang om de beoogde innovaties door te voeren. Het speerpunt voor 2015 en verder is om het IT beheer op orde te krijgen. Spirt-it, de IT uitvoeringsorganisatie van de Rechtspraak, stelt de ontwikkelde IT voorzieningen naar behoefte van de rechtzoekende en de rechtspraakmedewerker.

4.4 Risico's

De belangrijke risico's voor de uitvoering van dit jaarplan zijn:

1. Onvoldoende financiële middelen waardoor niet alle ambities kunnen worden waargemaakt.
2. Afnemende veranderingsbereidheid, in het bijzonder in relatie tot het eerste risico. Indien veranderingen onvoldoende begeleid kunnen worden door krappe financiële middelen, verlopen veranderingsprocessen moeizamer en wordt het enthousiasme voor de veranderingen minder.
3. Het programma KEI zou vertraging op kunnen lopen. Hierbij gaat het enerzijds om het wetgevingstraject en anderzijds om de realisatie van de benodigde IT-voorzieningen. Ten aanzien van het IT-voortbrengingsproces zijn maatregelen getroffen, waardoor, naar huidige inschatting, het hiermee verbonden risico beperkt is. Wat betreft het wetgevingstraject is de Raad afhankelijk van actoren buiten de Rechtspraak.
4. Te hoge werkdruk in de gerechten. De belasting van rechters en andere medewerkers van de gerechten, maar ook van de landelijke diensten van de Rechtspraak is, zoals bekend, hier en daar zeer hoog. De veranderingsoperaties dragen enerzijds bij aan de werkdruk en lijden daar anderzijds onder. Het onderwerp werkdruk zal in 2015 de volle aandacht van gerechtsbesturen en Raad krijgen.

5. Instroom en financiën

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de instroomprognoses en de financiering daarvan toegelicht. De prognose van de instroom aan zaken bij de Rechtspraak is allereerst gebaseerd op beleidsneutrale prognoses (dat willen zeggen prognoses bij onveranderd beleid) met behulp van prognosemodellen. Deze worden vervolgens aangevuld met te verwachten beleidseffecten; (voorgenomen) wijzigingen in beleid, wet- en regelgeving die een substantieel effect hebben op de instroom.

De prognosemodellen zijn door het WODC en de Raad opgesteld. De prognosemodellen zijn verklaringsmodellen en houden rekening met de invloed van (regionale) maatschappelijke (economische, demografische) ontwikkelingen op de instroom van zaken bij de rechter en prognoses van economische en demografische ontwikkelingen van instanties als het Centraal Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

5.2 Instroomprognoses, werkvoorraden en doorlooptijden

De productieafspraken voor 2015 tussen de Minister van Veiligheid & Justitie en de Raad zijn conform de ontwerpbegroting van V&J meerjarig opgenomen.

Tabel 1 Instroomprognose en productieafspraken met de Minister 2014 - 2015					
	2014			2015	
		Gerealiseerde	Afspraak	Prognose	Afspraak
	instroom	productie	productie	instroom	productie
Totaal	1.757.987	1.752.433	1.732.491	1.774.228	1.655.250
<i>Gerechtshoven</i>					
Civiel	14.044	15.393	16.574	15.309	15.894
Straf	37.482	38.329	37.415	39.225	38.008
Belasting	5.138	5.613	4.247	5.014	3.864
<i>Rechtbanken</i>					
Civiel	294.976	298.448	313.836	309.375	310.495
Straf	180.283	178.479	189.062	184.182	181.045
Bestuur (excl. Vreemdelingenkamers)	52.457	49.495	48.992	50.641	46.267
Bestuur (Vreemdelingenkamers)	29.350	29.746	45.510	36.630	44.240
Kanton	1.109.807	1.101.611	1.044.483	1.099.147	985.796
Belasting	27.169	28.346	25.311	26.905	22.711
<i>Bijzondere colleges</i>					
Centrale Raad van Beroep	7.281	6.973	7.060	7.800	6.930

Vreemdelingenkamers (VK)

De prognose van het aantal vreemdelingenzaken komt voor 2015 uit op 36.630 zaken. De Rechtspraak stelt voor de komende jaren nog uit te gaan van een buffercapaciteit voor de vreemdelingenkamers van ca. 2.000 vreemdelingenzaken.

Financiering van de buffercapaciteit voor VK-zaken maakt een doelmatige inrichting van de asielketen mogelijk (het voorkomt met name onnodig hoge opvangkosten bij het COA). Als de (buffer)capaciteitsbehoefte niet volledig wordt gefinancierd zal de Rechtspraak medio 2015 de productiecapaciteit bij de vreemdelingensectoren verder moeten afbouwen. De verwachting is dat voorraden en doorlooptijden dan zullen gaan oplopen als er een wijziging optreedt in de huidige asielinstroom of in het beleid van inwilliging en afwijzing van aanvragen bij de IND.

5.3 Financiën Rechtspraak

Naast de bijdrage van het ministerie van Veiligheid & Justitie ontvangt de Rechtspraak middelen van derden. Ook in 2015 zullen de kosten -mede als gevolg van een hogere instroom- hoger zijn dan de thans geraamde opbrengsten. Hierdoor zal net als in 2014 moeten worden ingeteerd op het eigen vermogen. Die inzet van eigen vermogen zal tevens nodig zijn voor de in 2015 noodzakelijke kosten voor het programma Kwaliteit en Innovatie en voor het herstel van de balans tussen werkdruk en kwaliteit. De stijgende kosten kunnen niet volledig door het eigen vermogen worden opgevangen. De Raad verwacht dan ook dat het eigen vermogen eind 2015 uitkomt op ruim € -11 miljoen.

In tabel 2 zijn genoemde bijdragen voor 2015 nader gespecificeerd.

	x € 1.000
Tabel 2 Middelen rechtspraak	2015
Bijdrage Veiligheid en Justitie	953.130
Overige bijdrage van Min van V&J	37.000
Overige opbrengsten	8.500
Rentebaten	200
bijdrage meer/minder werk	32.000
Inzet eigen vermogen	20.000
Totaal middelen	1.050.830

Bijlage I kwaliteitscijfers

Binnen de Rechtspraak gelden kwaliteitsnormen voor:

- Permanente educatie. De norm is gemiddeld 30 opleidingsuren per jaar, c.q. een minimum van 90 uren verspreid over een termijn van drie jaar. Dit geldt voor iedere raadsheer, rechter en juridisch medewerker.
- Goede bewijsmotivering (promis). De norm is dat minimaal 50 procent van de meervoudige uitspraken in strafzaken, inclusief megazaken, volgens de Promismethode wordt afgedaan. De norm is van toepassing in de (rechtsgebieden straf van de) rechtbanken en gerechtshoven.
- Doorlooptijden. Er zijn termijnen vastgesteld per sector per zaakstype waarbinnen een normpercentage van het totaal aantal zaken moet zijn afgedaan.
- Aantal meervoudige afdoeningen (MK). Er zijn per rechtsgebied minimum percentages vastgesteld voor de meervoudige afdoening van zaken (verhouding EK/MK).
- Reflectie. Iedere raadsheer en rechter neemt volgens de norm jaarlijks deel aan een intervisie- en/of reflectietraject. De norm is ook van toepassing op de juridische medewerkers in de rechtbanken.

De Rechtspraak zal ook voor het jaar 2015 prioriteit geven aan het behalen van de normen op permanente educatie, goede bewijsmotivering en doorlooptijden. Hieronder wordt een overzicht van de normen weergegeven.

Rechtbanken	Norm
Permanente educatie – rechters	100%
Permanente educatie – juridisch medewerkers	100%
Reflectie – rechters	100%
Reflectie – juridisch medewerkers	100%
Aantal MK – civiel handel	10%
Aantal MK – civiel familie	3%
Aantal MK – bestuur algemeen	10%
Aantal MK – vreemdelingenkamer	5%
Aantal MK – belasting Rijk	25%
Aantal MK – straf	15%
Promis	50%
Gerechtshoven	Norm
Permanente educatie – raadsheren	100%
Permanente educatie – juridisch medewerkers	100%
Reflectie - raadsheren	100%
Aantal MK – belasting	90%
Aantal MK – straf	85%
Promis	50%
Bijzondere colleges	Norm
-Centrale Raad van Beroep	
-College van Beroep voor het Bedrijfsleven	
Permanente educatie – raadsheren CRvB	100%
Permanente educatie – juridisch medewerkers CRvB	100%
Permanente educatie – raadsheren CBb	100%
Permanente educatie – juridisch medewerkers CBb	100%

Normering doorlooptijdnormen rechtbanken

Civiel- handelszaken		Norm 2014
1	Handelszaken met verweer - norm 1	90% ≤ 2 jaar
	Handelszaken met verweer - norm 2	70% ≤ 1 jaar
2	Handelszaken zonder verweer (verstek)	90% ≤ 6 wkn.
3	Beëindigde faillissementen	90% ≤ 3 jaar
4	Handelsrekestten (vooral insolventie)	90% ≤ 3 mnd.
5	Kort gedingen / vovo's (inclusief familierecht)	95% ≤ 3 mnd.
Civiel- familiezaken		
6	Scheidingszaken totaal (exclusief vovo's)	95% ≤ 1 jaar
	- waarvan op gemeenschappelijk verzoek	95% ≤ 2 mnd.
7	Alimentatiezaken, bijstandsverhaal	90% ≤ 1 jaar
8	Omgang- en gezagzaken	85% ≤ 1 jaar
9	Jeugdbeschermingszaken kinderrechter (OTS en UHP)	90% ≤ 3 mnd.
	- waarvan eerste verzoeken tot OTS	80% ≤ 3 wkn.
Bestuursrechtelijke zaken		
10	Reguliere bestuurszaken, bodemzaken - norm 1	90% ≤ 1 jaar
	Reguliere bestuurszaken, bodemzaken - norm 2	70% ≤ 9 mnd.
11	Voorlopige voorzieningen bestuur regulier	90% ≤ 3 mnd.
12	Vreemdelingenzaken, bodemzaken	90% ≤ 9 mnd.
13	Belastingzaken lokaal, bodemzaken	90% ≤ 9 mnd.
14	Rijksbelastingzaken, bodemzaken - norm 1	90% ≤ 18 mnd.
	Rijksbelastingzaken, bodemzaken - norm 2	70% ≤ 1 jaar
Kantonzaken		
15	Handelszaken met verweer - norm 1	90% ≤ 1 jaar
	Handelszaken met verweer - norm 2	75% ≤ 6 mnd.
16	Arbeidsontbindingen op tegenspraak	95% ≤ 3 mnd.
17	Handelsrekestten, niet-arbeidszaken	95% ≤ 6 mnd.
18	Handelszaken zonder verweer (verstek)	90% ≤ 6 wkn.
19	Geregelde arbeidsontbindingen	90% ≤ 15 dgn.
20	Kort gedingen / vovo's	95% ≤ 3 mnd.
21	Overtredingszaken	85% ≤ 1 mnd.
22	Mulderzaken	80% ≤ 3 mnd.
Strafzaken		
23	Strafzaken MK (= meervoudig behandeld)	90% ≤ 6 mnd.
24	Politierechterzaken (incl. economische)	90% ≤ 5 wkn.
25	Strafzaken bij de kinderrechter (enkelvoudig)	85% ≤ 5 wkn.
26	Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	100% ≤ 2 wkn.
27	Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	85% ≤ 4 mnd.
28	Uitwerken strafzaken (EK+MK) ivm hoger beroep, jeugd	100% ≤ 4 wkn.
29	Uitwerken strafzaken (EK+MK) ivm hoger beroep, niet jeugd	100% ≤ 16 wkn.
	- waarvan gedetineerdenzaken	100% ≤ 3 mnd.

Normering doorlooptijdnormen gerechtshoven

Handelszaken		Norm 2014
1	Handelszaken dagvaarding - norm 1	90% ≤ 2 jaar
	Handelszaken dagvaarding - norm 2	70% ≤ 1 jaar
2	Isolventierekosten	90% ≤ 2 mnd.
3	Handelsrekeningen, niet insolventie	90% ≤ 6 mnd.
Familiezaken		
4	Familierekeningen	90% ≤ 1 jaar
	- waarvan Jeugdbeschermingszaken	90% ≤ 4 mnd.
Belastingzaken		
5	Belastingzaken - norm 1	90% ≤ 18 mnd.
	Belastingzaken - norm 2	70% ≤ 1 jaar
Strafzaken		
6	Meervoudige Kamer-zaken	85% ≤ 9 mnd.
7	EK-strafzaken, niet kantonappellen	85% ≤ 6 mnd.
8	EK-strafzaken, kantonappellen	85% ≤ 6 mnd.
9	Raadkamer m.b.t. Voorlopige Hechtenis	90% ≤ 2 wkn.
10	Raadkamer niet m.b.t. Voorlopige Hechtenis 2)	80% ≤ 4 mnd.
11	Klachten niet vervolgen (12 Sv)	85% ≤ 6 mnd.
12	Uitwerken (MK) strafzaak i.v.m. cassatie	100% ≤ 6 mnd.

Bijlage II Verwachte kosten 2015⁴

In deze bijlage worden de verwachte meerjarige kosten van de rechtspraak toegelicht. Deze kosten kunnen worden onderscheiden in:

- productiegerelateerde kosten rechtspraak;
- gerechtskosten;
- overige kosten;
- kosten van taken die niet in het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 ("BFR 2005") geregeld zijn.

Nog niet alle kosten van het programma KEI zijn hierin opgenomen of verwerkt.

De onderstaande kostenraming sluit aan op de kosten die zijn opgenomen in de begroting van Veiligheid & Justitie 2015.

A. Productiegerelateerde kosten

De productiegerelateerde kosten van de rechtspraak kunnen krachtens het BFR 2005 worden onderscheiden in de productiegerelateerde kosten bij de gerechten, specifieke kosten bij de gerechten, huisvestingskosten bij de gerechten en de kosten die de Raad op centraal niveau maakt ten behoeve van de gerechten (met name ICT en opleidingen).

Tabel 3 Specificatie productiegerelateerde kosten Rechtspraak 2015		(x € 1.000)
		2015
P*Q gerechten *		711.710
Huisvestingskosten		120.870
Kosten centraal in beheer		167.374
- Ict	89.899	
- Opleidingen	20.610	
- Bureau Raad	18.770	
- Overige uitgaven	38.096	
Totaal Productiegerelateerde kosten		999.954
* incl. kosten kenniscentra		

De *productie gerelateerde kosten bij de gerechten* hebben betrekking op de personele, materiële, afschrijvings- en rentekosten van de gerechten. Naar productgroep kunnen deze kosten als volgt worden gespecificeerd:

⁴ De in deze bijlage opgenomen gegevens sluiten aan bij de Ontwerpbegroting begroting van V&J 2015. De productieaantallen zijn gelijk aan de met het ministerie van Veiligheid & Justitie, bij Ontwerpbegroting 2015, overeengekomen productieafspraken voor 2015. De kosten zijn gebaseerd op het prijspeil van 2014.

Tabel 4 Verwachte productiegerelateerde kosten gerechten 2015					
	Aantallen producten		Verwachte landelijke productgroepprijs (euro's)		Verwachte kosten (euro's)
<i>Gerechtshoven</i>					
Civiel	15.894		2.819,46		44.812.572
Straf	38.008		1.130,29		42.959.703
Belasting	3.864		2.658,14		10.270.940
<i>Rechtbanken</i>					
Civiel	310.495		583,76		181.253.682
Straf	181.045		748,85		135.576.542
Bestuur	46.267		1.606,18		74.314.075
Vreemdelingenkamers	44.240		727,29		32.175.279
Kanton	985.796		113,84		112.223.759
Belasting	22.711		823,76		18.708.254
<i>Bijzondere colleges</i>					
Centrale Raad van Beroep	6.930		2.512,86		17.415.224
Totaal	1.655.250				669.710.031

De *huisvestingskosten* hebben grotendeels betrekking op de gebruikersvergoeding (huur) die gerechten aan de Rijksgebouwdienst moeten betalen.

Ongeveer € 167 miljoen van de kosten van het Rechtspraakbudget worden *centraal* gemaakt. Een belangrijk deel van deze kosten wordt gemaakt voor de gerechten, zoals de ICT-kosten van de Rechtspraak en opleidingen.

B. Gerechtskosten

De gerechtskosten in civiele en bestuurlijke zaken zijn voor rekening van de Rechtspraak. In 2015 worden de gerechtskosten geschat op circa € 3,7 mln. Het merendeel heeft betrekking op civiele zaken. Gerechtskosten worden door middel van een opneemregeling vergoed door de minister van Veiligheid & Justitie. De door de gerechten feitelijk gemaakte gerechtskosten worden voor 100% door de minister van Veiligheid & Justitie vergoed.

Tabel 5 Gerechtskosten 2015	2015
Ger.kstn in civiele zaken	2.125
Ger.kstn in bestuurszaken	1.569
Totale gerechtskosten	3.694

C. Overige kosten

Met de term overige kosten wordt in BFR 2005 bedoeld op de kosten voor megazaken in het strafrecht (inclusief de zaken op grond van de Wet Internationale Misdrijven), de kosten van de bijzondere kamers en de kosten van het CBB.

Tabel 6 overige uitgaven 2015	2015
Megazaken	17.217
College van Beroep voor het bedrijfsleven	6.424
Bijzondere kamers	8.007
Totaal overige uitgaven	31.648

Het grootste deel van deze kosten betreft de kosten van de megazaken in het strafrecht, te weten € 17,2 miljoen. Voor een megastrafzaak is veel meer behandeltijd nodig dan voor een reguliere strafzaak in een meervoudige strafkamer. Daarom worden deze megazaken als een aparte categorie behandeld. Een kleiner deel van de overige kosten (€ 8 miljoen) heeft betrekking op de kosten van de bijzondere kamers. Het gaat hier om bij wet aan gerechten opgedragen taken.⁵

D. Kosten van taken die niet in het BFR 2005 zijn geregeld

Behalve voor de in het BFR 2005 geregelde taken maakt de Rechtspraak ook kosten voor andere activiteiten. Het gaat hier onder andere om kosten in verband met tuchtrecht, kosten van de secretariaten van Commissies van Toezicht voor het gevangeniswezen en kosten van parketpolitie.

Tabel 7 Kosten 2015 van taken die niet in BFR-2005 zijn geregeld	2015
Tuchtrecht	4.038
Commissies van toezicht	6.116
Overige taken	5.457
Totale kosten niet wettelijke taken	15.611

⁵ Het gaat om de douanekamer (hof Amsterdam, rechtbank Noord-Holland), de Ondernemingskamer (hof Amsterdam), de kamers voor het kwekersrecht (hof Den Haag), de octrooikamer (hof Den Haag, rechtbank Den Haag), de merkenwetkamer (hof Den Haag), zaken in verband met de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (hof Arnhem-Leeuwarden, rechtbank Noord-Nederland), adviezen ingevolge de Wet overdracht tenuitvoerlegging (hof Arnhem-Leeuwarden), de centrale grondkamer (hof Arnhem-Leeuwarden), strafrechtelijke opvang verslaafden (gerechtshof Arnhem-Leeuwarden), liaisonrechter (rechtbank Den Haag), de kamer voor bijzondere competentiezaken bestuurszaken (rechtbank Rotterdam) en overleveringswetzaken (rechtbank Amsterdam).